

Kohtulahendite kogumik

Liidetud kohtuasjad C-682/18 ja C-683/18

Frank Peterson
versus
Google LLC jt

ning

Elsevier Inc.
versus
Cyando AG

(eelotsusetaotlused, mille on esitanud Bundesgerichtshof)

Euroopa Kohtu (suurkoda) 22. juuni 2021. aasta otsus

Eelotsusetaotlus – Intellektuaalomand – Autoriõigus ja sellega kaasnevad õigused – Videojagamisplatvormi või failide majutus- ja jagamisplatvormi kättesaadavaks tegemine ja haldamine – Haldaja vastutus intellektuaalomandi õiguste rikkumiste eest, mille on toime pannud tema platvormi kasutajad – Direktiiv 2001/29/EÜ – Artikkel 3 ja artikli 8 lõige 3 – Mõiste „üldsusele edastamine“ – Direktiiv 2000/31/EÜ – Artiklid 14 ja 15 – Vastutusest vabastamise tingimused – Konkreetsetest rikkumistest teadmise puudumine – Sellistest rikkumistest teatamine kui tingimus ettekirjutuse saamiseks

1. *Õigusaktide ühtlustamine – Autoriõigus ja sellega kaasnevad õigused – Direktiiv 2001/29 – Autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamine infoühiskonnas – Eesmärk*
(Euroopa Liidu põhiõiguste harta, artikkel 11 ja artikli 17 lõige 2; Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2001/29, põhjendused 3, 9, 10, 23 ja 31)

(vt punktid 63–65)

2. *Õigusaktide ühtlustamine – Autoriõigus ja sellega kaasnevad õigused – Direktiiv 2001/29 – Autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamine infoühiskonnas – Üldsusele edastamine – Mõiste – Videojagamisplatvormi või failide majutus- ja jagamisplatvormi haldaja – Kaitstud sisu ebaseaduslikult üldsusele kättesaadavaks tegemine selle platvormi kasutajate poolt – Välistamine – Erand – Ulatus*
(Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2001/29, artikli 3 lõige 1)

(vt punktid 66–75, 77–86 ja 92–102 ning resolutsiooni punkt 1)

3. *Õigusaktide ühtlustamine – Elektrooniline kaubandus – Direktiiv 2000/31 – Vahendajana tegutseva teenuseosutaja vastutus – Kohaldamisala – Videojagamisplatvormi või failide majutus- ja jagamisplatvormi haldaja vastutus intellektuaalomandi õiguste rikkumiste eest, mille on toime pannud tema platvormi kasutajad – Hõlmamine – Tingimus – Teadmiste puudumine konkreetsete rikkumiste kohta*

(Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/31, artikli 14 lõike 1 punkt a)

(vt punktid 106, 107, 109, 111, 112, 114 ja 116–118 ning resolutsiooni punkt 2)

4. *Õigusaktide ühtlustamine – Autoriõigus ja sellega kaasnevad õigused – Direktiiv 2001/29 – Autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamine infoühiskonnas – Õiguskaitsevahendid – Autoriõiguse või sellega kaasneva õiguse omaja võimalus saada ettekirjutus veebiplatvormi haldaja vastu – Platvorm, mida kolmas isik kasutab õiguse omaja õiguse rikkumiseks, ilma et haldaja sellest teadlik oleks – Lubatavus – Tingimus – Liikmesriigi kohtu teostatav kontroll*

(Euroopa Liidu põhiõiguste harta, artiklid 11 ja 16 ning artikli 17 lõige 2; Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/31, artikli 14 lõike 1 punkt a, ja direktiiv 2001/29, artikli 8 lõige 3)

(vt punktid 128–130, 133 ja 136–143 ning resolutsiooni punkt 3)

Kokkuvõte

Kehtiva liidu õiguse kohaselt ei edasta veebiplatvormide haldajad üldjuhul ise üldsusele autoriõigusega kaitstud sisu, mille nende kasutajad ebaseaduslikult veebi üles panevad.

Need haldajad tegelevad siiski autoriõigust rikkudes sellise edastamisega, kui nad lisaks pelgalt platvormide kättesaadavaks tegemisele aitavad kaasa sellele, et üldsus pääseks niisugusele sisule ligi.

Esimese kohtuasja (C-682/18) aluseks olnud vaidluses pöördus muusikaprodutsent Frank Peterson Saksamaa kohtutesse YouTube'i ja tema seadusliku esindaja Google'i vastu seoses sellega, et 2008. aastal pandi YouTube'i üles mitu fonogrammi, mille suhtes ta väidab end mitmesuguseid õigusi omavat. Platvormi kasutajad panid need fonogrammid üles ilma tema loata. Tegemist oli paladega artist Sarah Brightmani albumilt „A Winter Symphony“ ning tema turnee „Symphony Tour“ kontsertidel tehtud eraaudiosalvestistega.

Teise kohtuasja (C-683/18) aluseks olnud vaidluses pöördus kirjastus Elsevier Saksamaa kohtutesse Cyando vastu seoses sellega, et 2013. aastal pandi viimase failide majutus- ja jagamisplatvormil Uploaded üles erinevaid teoseid, mille suhtes Elsevieril on ainuõigused. Platvormi kasutajad panid need teosed üles ilma tema loata. Tegemist oli teostega „Gray's Anatomy for Students“, „Atlas of Human Anatomy“ ja „Campbell-Walsh Urology“, millega oli platvormil Uploaded võimalik tutvuda lingikogude rehabgate.com, avaxhome.ws ja bookarchive.ws kaudu.

Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) esitas neid kahte vaidlust lahendades Euroopa Kohtule mitu eelotsuse küsimust, et viimane täpsustaks muu hulgas, milline on veebiplatvormide haldajate vastutus autoriõigusega kaitstud teoste puhul, mille panevad nendele platvormidele ebaseaduslikult üles nende kasutajad.

Euroopa Kohus analüüsis seda vastutust asjaolude asetleidmise ajal kehtinud korra alusel, mis tulenes autoriõiguse direktiivist 2001/29¹, direktiivist 2000/31 elektroonilise kaubanduse kohta² ja intellektuaalomandi õiguste jõustamise direktiivist 2004/48³. Esitatud eelotsuse küsimused ei puuduta pärast asjaolude asetleidmist jõustunud korda, mis kehtestati direktiiviga 2019/790, mis käsitleb autoriõigust ja autoriõigusega kaasnevaid õigusi digitaalsel ühtsel turul⁴.

Euroopa Kohtu suurkoda leidis oma otsuses eelkõige, et kehtiva liidu õiguse kohaselt ei edasta veebiplatvormide haldajad üldjuhul ise üldsusele autoriõigusega kaitstud sisu, mille nende kasutajad ebaseaduslikult veebi üles panevad, välja arvatud juhul, kui need haldajad lisaks pelgalt platvormide kättesaadavaks tegemisele aitavad kaasa sellele, et üldsus pääseks niisugusele sisule autoriõigust rikkudes ligi. Peale selle leidis Euroopa Kohus, et haldajad võivad direktiivi 2000/31 elektroonilise kaubanduse kohta tähenduses vastutusest vabaneda, tingimusel et nad ei täida aktiivset rolli, mis annaks neile teadmised nende platvormile üles laaditud sisu kohta ja kontrolli selle üle.

Euroopa Kohtu hinnang

Esimesena analüüsis Euroopa Kohus küsimust, kas isik, kes haldab videojagamisplatvormi või failide majutus- ja jagamisplatvormi, kus kasutajad saavad kaitstud sisu ebaseaduslikult üldsusele kättesaadavaks teha, tegeleb sellistel asjaoludel nagu kõnealustes kohtuasjades ise sisu „üldsusele edastamisega“ autoriõiguse direktiivi 2001/29⁵ tähenduses. Kõigepealt tuletas Euroopa Kohus meelde mõiste „üldsusele edastamine“ eesmärgi ja määratlust ning lisakriteeriume, mida tuleb arvesse võtta sellise juhtumipõhise hindamise raames, mida see mõiste eeldab.

Nii rõhutas Euroopa Kohus nende kriteeriumide hulgas platvormi haldaja möödapääsmatut rolli ja tema sekkumise tahtlikkust. Ta teeb nimelt „edastamistoimingu“, kui ta oma tegevuse tagajärgedest täielikult teadlikuna sekkub, et anda oma klientidele juurdepääs kaitstud teosele, ja seda iseäranis olukorras, kus tema sekkumiseta ei oleks klientidel üldjuhul võimalik edastatud teost kasutada.

Selles kontekstis leidis Euroopa Kohus, et isik, kes haldab videojagamisplatvormi või failide majutus- ja jagamisplatvormi, kus kasutajad saavad kaitstud sisu ebaseaduslikult üldsusele kättesaadavaks teha, ei tegele sisu „üldsusele edastamisega“ autoriõiguse direktiivi tähenduses, välja arvatud juhul, kui ta lisaks pelgalt platvormi kättesaadavaks tegemisele aitab kaasa sellele, et üldsus pääseks niisugusele sisule autoriõigust rikkudes ligi.

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiiv 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas (EÜT 2001, L 167, lk 10; ELT eriväljaanne 17/01, lk 230).

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2000. aasta direktiiv 2000/31/EÜ infoühiskonna teenuste teatavate õiguslike aspektide, eriti elektroonilise kaubanduse kohta siseturul (direktiiv elektroonilise kaubanduse kohta) (EÜT 2000, L 178, lk 1; ELT eriväljaanne 13/25, lk 399).

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/48/EÜ intellektuaalomandi õiguste jõustamise kohta (ELT 2004, L 157, lk 45; ELT eriväljaanne 17/02, lk 32).

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/790, mis käsitleb autoriõigust ja autoriõigusega kaasnevaid õigusi digitaalsel ühtsel turul ning millega muudetakse direktiive 96/9/EÜ ja 2001/29/EÜ (ELT 2019, L 130, lk 92). Selle direktiiviga kehtestati veebiplatvormide haldajate vastutuse jaoks uus erikord seoses teostega, mille nende platvormide kasutajad ebaseaduslikult veebi üles panevad. Selle direktiiviga, mille iga liikmesriik peab oma riigisisesse õigusesse üle võtma hiljemalt 7. juuniks 2021, on haldajatel eelkõige kohustus saada õiguste omajatelt luba teoste jaoks – näiteks sõlmides litsentsilepingu –, mille nende platvormi kasutajad üles panevad.

⁵ Autoriõiguse direktiivi 2001/29 artikli 3 lõige 1. Selle sätte kohaselt näevad liikmesriigid ette, et autoritel on ainuõigus lubada või keelata oma teoste edastamist üldsusele kaabel- või kaablita sidevahendite kaudu, sh nende teoste sellisel viisil kättesaadavaks tegemist, et isik pääseb neile ligi enda valitud kohas ja enda valitud ajal.

Nii on see eelkõige siis, kui haldaja on konkreetselt teadlik kaitstud sisu ebaseaduslikult kättesaadavaks tegemisest tema platvormil ja ta hoidub seda kiiresti kustutamast või sellele juurdepääsu tõkestamast, kui haldaja küll teab või peaks teadma, et üldiselt teevad tema platvormi kasutajad kaitstud sisu platvormi kaudu ebaseaduslikult üldsusele kättesaadavaks, kuid hoidub rakendamast sobivaid tehnilisi meetmeid, mida võib oodata tema olukorras tavapäraselt hoolsalt ettevõtjalt, et usutavalt ja tõhusalt võidelda autoriõiguse rikkumiste vastu sellel platvormil, või ka siis, kui haldaja osaleb ebaseaduslikult üldsusele edastatava kaitstud sisu valimisel, pakub oma platvormil spetsiaalselt sellise sisu ebaseaduslikuks jagamiseks mõeldud vahendeid või teadlikult soodustab sellist jagamist, millest võib tunnistust anda asjaolu, et haldaja on kasutusele võtnud majandusliku mudeli, mis õhutab tema platvormi kasutajaid kaitstud sisu platvormil ebaseaduslikult üldsusele edastama.

Teisena kaalus Euroopa Kohus, kas veebiplatvormide haldaja võib direktiivi 2000/31 elektroonilise kaubanduse kohta⁶ alusel olla vabastatud oma vastutusest kaitstud sisu eest, mida kasutajad tema platvormi kaudu ebaseaduslikult üldsusele edastavad. Selles kontekstis analüüsis Euroopa Kohus, kas haldaja roll on neutraalne, see tähendab, kas tema tegevus on üksnes tehniline, automaatne ja passiivne, mis tähendab, et tal ei ole teabe kohta, mida ta talletab, teadmisi ega kontrolli selle üle, või kas haldajal on hoopis aktiivne roll, mis annab talle teadmised selle sisu kohta või kontrolli selle üle. Sellega seoses leidis Euroopa Kohus, et haldaja võib vabaneda vastutusest, kui ta ei täida aktiivset rolli, mis annaks talle teadmised tema platvormile üles laaditud sisu kohta või kontrolli selle üle. Euroopa Kohus täpsustas selle kohta, et selleks, et oleks välistatud vastutusest vabastamine, mis on selles direktiivis ette nähtud, peab haldaja olema teadlik oma kasutajate konkreetsetest ebaseaduslikest tegudest, mis on seotud tema platvormile üles laaditud kaitstud sisuga.

Kolmandana täpsustas Euroopa Kohus tingimusi, mille korral võivad õiguste omajad autoriõiguse direktiivi 2001/29⁷ kohaselt saada kohtu ettekirjutuse veebiplatvormide haldajate vastu. Nii leidis Euroopa Kohus, et direktiiviga ei ole vastuolus see, kui autoriõiguse või sellega kaasneva õiguse omaja võib riigisisese õiguse alusel haldaja vastu, kelle teenust kasutas kolmas isik tema õiguse rikkumiseks, ilma et haldaja oleks sellest direktiivi 2000/31 elektroonilise kaubanduse kohta⁸ tähenduses teadlik olnud, saada ettekirjutuse üksnes tingimusel, et enne kohtumenetluse alustamist teatati rikkumisest haldajale ja viimane ei sekkunud kiiresti, et eemaldada kõnealune sisu või tõkestada juurdepääs sellele ning tagada, et niisugused rikkumised ei kordu.

Liikmesriikide kohtud peavad sellise tingimuse kohaldamisel siiski tagama, et nimetatud tingimus ei vii selleni, et rikkumise tegelik lõppemine viibiks sellisel viisil, et õiguste omajale tekiks ebaoproportsionaalne kahju.

⁶ Direktiivi 2000/31 elektroonilise kaubanduse kohta artikli 14 lõige 1. Selles sättes on ette nähtud, et kui osutatakse infoühiskonna teenust, mis seisneb teenuse saaja poolt pakutava teabe talletamises, tagavad liikmesriigid, et teenuseosutaja ei vastuta teenuse saaja taotluse põhjal talletatava teabe eest, tingimusel et teenuseosutajal ei ole tegelikku teavet ebaseadusliku tegevuse või teabe kohta ja kahjunõuete osas ei tea ta fakte või asjaolusid, millest ilmneb ebaseaduslik tegevus või teave, või sellisest asjaoludest teadlikuks saades kõrvaldab teenuseosutaja kiiresti teabe või tõkestab juurdepääsu sellele.

⁷ Autoriõiguse direktiivi 2001/29 artikli 8 lõige 3. Selle sätte kohaselt tagavad liikmesriigid, et õiguste omajatel on võimalik taotleda kohtu ettekirjutust vahendajatele, kelle teenuseid kolmandad isikud kasutavad autoriõiguse või sellega kaasneva õiguse rikkumiseks.

⁸ Direktiivi 2000/31 elektroonilise kaubanduse kohta artikli 14 lõike 1 punkt a.